

8. Perjantaina 16 p. marraskuuta

k:lo 1,40 yöllä.

P u h e m i e s: Poissaoleviksi tästä istunnosta saatanee kai merkitä ne, jotka olivat poissa edellisestä istunnosta?

Hyväksytään.

P u h e m i e s: Eduskunta on viime täysi-istunnossa päättänyt, että tässä täysi-istunnossa on esiteltävä eduskunnalle vahvistettavaksi ja julkaistavaksi kaksi asiaa, nimittäin viime valtiopäivillä hyväksytyt kunnallislait ja laki 8 tunnin työajasta teollisuusaloilla. Esitän siis eduskunnan vahvistettavaksi ja julkaistavaksi ensiksi

Viime valtiopäivillä hyväksytyt ehdotukset maalaiskuntain kunnallislainsiksi, kaupunkien kunnallislainsiksi, laiksi kansanäänestyksestä sekä kunnalliseksi vaalilainsiksi.

Keskustelu:

Ed. Coll i a n d e r: Kl. 20 minuter före 1 afslöts plenum för att fortsättas kl. 1. Jag tänker det är genom talmannens särskilda omsorg om oss, som icke förut varit i tillfälle att lägga oss in i nu föreliggande lagförslag, som plenum börjat precis en timme sedan förra plenum afslöts. Under denna timme har det för mig varit möjligt att, sedan jag sent omsider fått detta lagförslag, skära upp detsamma, och det är med denna förberedelse som Finlands landtdag i en stund, som från herr Tokois och andras sida har kallats historisk, tvingar mig att på grund af denna utomordentliga förberedelse här utan vidare godkänna eller förkasta föreliggande lagförslag. Jag måste säga, att det dock för Finlands landtdag är en skam att på detta sätt tvinga en person att på det sättet fatta position för eller emot ett lagförslag af den betydelse, som det här föreliggande. Det naturligaste vore väl, att jag under hänvisning till detta uppenbara tvång skulle

vågra att deltaga i omröstningen, men då denna metod icke synes mig tilltalande, måste jag för landtdagen anmäla, att jag blir tvingad att rösta mot detta lagförslag, då man har beröfvat mig möjlighet att lägga mig in i föreliggande fråga.

Ed. W r e d e: Då jag icke kan erkänna det beslut angående högsta maktens utöfning landtdagen vid senaste plenum fattat såsom lagligt, kan jag ej heller tillerkänna landtdagen rätt att stadfästa de lagar, om hvilka vid detta plenum är fråga. Jag kan redan på denna grund icke med min röst bifalla till det gjorda förslaget. Men härtill kommer ännu sätet för frågans behandling, hvarom ju redan andra talare yttrat sig. Jag vill icke uppehålla mig därvid, att ingen form härvid iakttagas, och dock är det ju fallet, att också den enväldigaste själfhärskare vid pröfning af honom förelagda frågor är bunden af vissa former, som afse frågans förberedelse och andra garantier för det beslut, som skall fattas. Endast despoterna i barbariska och halfbarbariska stater fatta sina beslut och utföra regeringshandlingar obundna af alla former. Men såsom den senaste ärade talaren anförde, så har det icke varit någon möjlighet för dem, som icke varit med om frågans föregående behandling, att taga kännedom om de lagförslag, om hvilka här är fråga. De hafva icke ens blifvit utdelade utom i några få exemplar, men icke på långt när till alla de landtdagsmän, som icke förut haft del af dem, men väl har det icke sparats på hotelser för den händelse frågorna icke skulle under denna natt behandlas. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än rösta emot lagförslaget.

Ed. T o k o i: Yhdyn herra puhemiehen ehdotukseen siitä, että eduskunta päättäisi nämä lait vahvistaa, mutta ettei jäisi mitään epäselvyyttä, kun itse laissa ei ole määräystä siitä, milloin ne astuisivat voimaan, niin ehdo-

tan, että eduskunta samalla päättäisi, että maalaiskuntien kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki ja laki kansanäänestyksestä on voimaanastuva 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti. Minä kyllä käsitän, että voi logiikalla vetää sen johtopäätöksen, että ne astuvat voimaan heti kaikki, mutta, niinkuin sanottu, etteivät jälestäpäin juristit voisi ruveta saivartelemaan siitä, ettei voimaanastumispäivää ole määrätty, niin minä ehdotan tämän lisäyksen.

Ed. Mikkola: Kun minäkään en ollut jäsenenä viimeksi koossa olleessa eduskunnassa eikä minulla ole ollut tilaisuutta ennen saada nähdäkseen esilläolevia lakiehdotuksia, niin minä tästä syystä ja siitäkkin syystä, etten tunnusta eduskunnalle tätä oikeutta, en voi ottaa osaa asian käsittelyyn ja päätökseen.

Ed. Roos: Då mig icke förunnats tillfälle att genomgå och granska föreliggande lagförslag, kan jag icke godkänna detsamma, och nödgas jag därför rösta mot detsamma. Jag är skyldig att göra detta af aktning mot mina valmän och mot mig själf.

Ed. Björk: Af skäl, som här redan hafva antydts af ldgm. Colliander, anser jag mig icke kunna deltaga i omröstningen i detta ärende. Jag ber att få detta till protokollet antecknad.

Ed. Hurmevaara: Minä pyydän kannattaa ed. Tokoin asiassa tekemää ehdotusta.

Ed. Setälä: Kun eduskunta nyt on tehnyt päätöksen ryhtyä itse käyttämään korkeinta valtaa, niin olisi tietysti samalla luotava muodot sen käyttämiseen ja tietysti varottava, että ei, kun tämä tapahtuu näin yhtäkkiä, tällä tavalla tulisi huonoja muotoja luoduksi. Kiinnitin huomioni erittäin siihen, että tämä laki ehdotetaan ei ainoastaan vahvistettavaksi, vaan myöskin julkaistavaksi. Ei milloinkaan tähän asti hallitsija, majesteetti, ole itse julkaissut asetuksia, vaan ainoastaan ne vahvistanut; julkaisemisen hän on jättänyt hallituksen tehtäväksi. Minä tahtoisin sen vuoksi panna kysymykseen, olisiko nytkään tarpeellista tässä kohdin poiketa vanhasta tavasta. Eikö eduskunta saattaisi, niinkuin hallitsija on tehnyt, tyytyä ainoastaan lakien vahvistamiseen?

Ed. Hästbacka: Jag ber att få ansluta mig till det uttalande, som gjordes af herr Colliander.

Ed. Hedberg: Då äfven jag befinner mig i samma läge som herr Colliander, ber jag att få förena mig om det uttalande, som han gjorde.

Ed. Ingman: Minä pyysin puheenvuoroa vain todetakseni, että eduskunnalla tässä tilaisuudessa ei ole käytettävänä ainoatakaan kappaletta sitä toimitus- ja tarkastusvaliokuntain kirjelmää, joka sisältää puheenalaisen ehdotuksen ja siis viime valtiopäivän lopullisen päätöksen. Näitä kirjelmiä ei ole tässä eduskunnassa nähnyt kukaan muu kuin ne eduskunnan jäsenet, jotka ovat olleet viime valtiopäivän toimitus- ja tarkastusvaliokuntain jäseninä. Minä voin kuitenkin eduskunnan jäsenille ilmoittaa, että siinä toimituskirjavihossa, joka niistä meni senaattiin, oli kirjelmä, kahden viime valtiopäivän puhemiehen allekirjoittama, jossa ilmoitettiin, että nämä lait olivat vahvistetut 28 päivänä syyskuuta tätä vuotta.

Ed. Wrede: Då jag icke vet, om jag klart uttalade det yrkande, hvartill jag ville komma, bör jag nämna, att det gick ut på, att förslaget måtte förkastas, och så fattade jag också herr Collianders yttrande.

Ed. Colliander: För den händelse talmannen möjligen annorlunda uppfattade mitt yttrande, vill jag säga, att det gick ut på det friherre Wrede senast anförde, att förslaget måtte förkastas.

Ed. Kuusinen: Hra Setälälle vain piti huomauttaa, että tokkohan täällä on ehdotetukaan, että eduskunta julkaisee lait. On ehdotettu vain, että eduskunta määrää ne julkaistavaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Eduskunnan vasta tekemän päätöksen mukaan on puhemies tehnyt sellaisen ehdotuksen, jonka luin. Sitä vastaan on ed. Tokoi tehnyt samallaisen ehdotuksen seuraavalla lisäyksellä: että näistä — nimittäin laeista — maalaiskuntain kunnallislaki, kaupunkien kunnallislaki ja laki kansanäänestyksestä ovat voimaan astuvat 1 päivänä tammikuuta 1918, mutta kunnallinen vaalilaki heti. Sen lisäksi on näitä ehdotuksia vastustettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan äänestyksessä tulee, lienee asetettava vastakkain ensin puhemiehen ehdotus ja ed. Tokoin ehdotus ja sitten se niistä, joka voittaa, ehdotuksen hylkäämistä vastaan.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Ken tässä äänestyksessä hyväksyy puhemiehen ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voittaa, on tässä äänestyksessä hyväksytty ed. Tokoin ehdotus.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

2) Ken hyväksyy ed. Tokoin tekemän ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 147 jaa- ja 45 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä ed. Tokoin ehdotuksen.

Puhemies: Seuraa järjestyksessä toisena asiana vahvistettavaksi ja julkaistavaksi viime valtiopäivillä hyväksytty

Laki kahdeksan tunnin työajasta.

Keskustelu:

Ed. Colliaander: Af samma orsaker, som jag vid senaste lagförslags föredragande nämnde, nödgas jag också nu rösta mot förslaget antagande och ber därför att få föreslå förslagets förkastande.

Ed. Wrede: Äfven jag ber, under hänvisning till mitt vid nästföregående frågas behandling afgifva yttrande, att få föreslå förkastandet af detta förslag.

Ed. Roos: Af samma orsak som i fråga om det förra lagförslaget nödgas jag också nu rösta för detta lagförslags förkastande och vill endast inför protokollet konstatera, att lagförslaget om 8 timmars arbetsdag icke ens blifvit åt mig öfverlämnadt.

Ed. Mikkola: Minulle on tämän istunnon alkaessa jaettu suuren valiokunnan mietintö

n:o 11 a eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi 8 tunnin työajasta. Tässä on neljä ensimmäistä pykälää sekä 13 pykälä. Sitten siinä on eräitä suuren valiokunnan ehdottamia muutoksia sekä lopuksi suuren valiokunnan lausunto, „että Eduskunta hyväksyisi Eduskunnan myötävaikutuksella määrätävällä tavalla vahvistettavaksi ja voimaansaattavaksi seuraavan lakiehdotuksen:”. Tässä on sitten kaksi ensimmäistä pykälää, kolmannelta ja neljännestä sanotaan, että ne ovat eduskunnan päätöksen mukaisesti, 6—11 §§ ja 13 § samoin eduskunnan päätöksen mukaisesti. Kun minun on mahdoton tietää, kun en ollut täällä viime eduskunnassa, mitä eduskunta on täällä päättänyt, en edes sitä, onko eduskunta kolmannessa käsittelyssä asian lopullisesti ratkaissut, niin minä ilmoitan, etten voi ottaa osaa tämän asian lopulliseen ratkaisuun ja käsittelyyn.

Ed. Hästbäck: Jag ber att få ansluta mig till det uttalande, som gjorts af herr Mikkola.

Ed. Palmgren: När hafven åter blifva fria för den mellanfolkliga handeln, vidtager själfvallet igen importen till vårt land af de varor, utan hvilka vi icke kunna komma till rätta. Betalningen för dem skall erläggas af våra exportindustrier. Dessa äro emellertid icke i det gynnsamma läge, att det skulle ankomma på dem allena att fastställa sina pris, och de hafva fastmer att utstå konkurrens med motsvarande tillverkningar från land, där åtminstone kol och en del råvaror erhållas på gynnsammare villkor än hos oss samt där större arbetsintensitet och yrkesskicklighet hos arbetarna äro ägnade att nedbringa produktionskostnaderna. När en i detta afseende så viktig faktor som arbetsdagens längd skall fastställas, måste därför, om vi ej vilja äfventyra industrins rentabilitet, den största hänsyn tagas till förhållandena i de länder, med hvilka vi främst hafva att konkurrera. Det hade därför varit min afsikt att när förevarande lagförslag skulle förekomma till behandling framställa en jämförande utredning af, huru arbetarförhållandena i Skandinavien och andra länder äro ordnade vid de industrigrenar, med hvilka vår exportindustri har att konkurrera. Därvid skulle jag hafva påvisat, att införandet af 8 timmars arbetsdag vid åtminstone en del af vår industri vore liktydig med att försätta oss i ett så mycket sämre läge än våra utländska konkurrenter, att detta skulle blifva

rent ödesdigert för oss. Ett motsvarande förhållande gäller också de industrier, hvilka för inhemsk konsumtion tillverka sådana varor, som hafva att kämpa med konkurrens af utländsk import.

Äfven skulle jag hafva påvisat, huru olika arbetena i de skilda industrierna taga sina utöfvares krafter i anspråk. I en del fall kan 8 timmars arbetsdag vara mycket mera betungande än 10 timmas dag vid andra arbetsplatser. Då emellertid hadläggningen af föreliggande lagförslag oförberedt upptagits redan denna natt, har mig beröfvats tillfälle att framställa den erforderliga utredningen och att påvisa ohållbarheten hos åtminstone en del af lagförslaget. Jag måste därför med djup grämelse inskränka mig till att anmäla, det jag för min del icke kan godkänna lagförslaget. Så lönlöst det än numera synes, vill jag emellertid bevekliggen anhålla, det enkammaren måtte afböja lagen om 8 timmars arbetsdag vid industrin. Om den det oaktadt godkännes, är en sådan åtgärd liktydig med att, såsom ordstäfvet lyder, kasta bort barnet med badvattnet.

Ed. Hedberg: Någon har sagt, att man borde rösta för lagen om 8 timmars arbetsdag, till straff och varnagel för dess upphofsmän och vänner. — BetänkanDET har ännu icke blifvit utdeladt till mig, och jag känner följaktligen icke till dess innehåll såsom lag. I alla fall har man vunnit någon erfarenhet om tillämpningen af 8-timmarsarbetsdagen, och de erfarenheter man vunnit, äro nog icke till lagens fördel. Redan har hörts hot om strejk på grund däraf, att man förbjudits arbeta mera än 8 timmar. Det kommer påtagligen att visa sig, att olägenheterna blifva stora och lagen omöjlig i tillämpningen. Det är därför en känsla af medlidande med arbetarna, som gör mig tvungen få anmäla, att jag röstar mot lagens antagande.

Ed. Björk: Då jag icke blifvit satt i tillfälle att taga någon som helst kännedom om det lagförslag, hvarom nu är fråga, får jag anmäla att jag icke anser mig kunna deltaga i omröstningen, och ber jag att få detta till protokollet antecknad.

Ed. Hänninen-Walpas: Sahateollisuuden työnantajaliiton sihteeri, edustaja Palmgren on tehnyt joukon huomautuksia lakiehdotusta vastaan. Minä pyydän kuitenkin mainita, että viime valtiopäivillä oli asiasta seikkaperäiset keskustelut ja niissä esiteltiin kaikki ne näkökohdat, jotka edustaja Palmgren esitti täällä, ja siitä huolimatta tämä laki hyväksyttiin yksimielisesti viime valtiopäivillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on tehty ehdotus, että puhemiehen ehdotus lain vahvistamisesta ja julkaisemisesta hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: On siis äänestettävä puhemiehen ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Ehdotettu menettely hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Ken hyväksyy puhemiehen ehdotuksen; äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 149 jaa- ja 42 ei-ääntä.

Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä puhemiehen ehdotuksen. (Kättentaputuksia.)

Ed. Schybergson: Jag ber att få fråga, huruvida vi ha att befara något nytt plenum ännu i natt eller kunna gå hem och lägga oss?

Seuraava istunto on tänään perjantaina kello 6 illalla.

Täysi-istunto päättyy kello 2,45 a. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Iivar Ahava.